

FƏNN SİLLABUSU

İXTİSAS: 050704–BAYTARLIQ TƏBƏBƏTİ
FAKÜLTƏ: BAYTARLIQ
KAFEDRA: FİZİKƏ, KİMYA VƏ BİOLOGİYƏ

I. FƏNN HAQQINDA MƏLUMAT:

FƏNNİN ADI: KİMYA (*Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 24.05.2017 il tarixli 67 №-li əmrinə əsasən qrif verilmişdir*)

KODU: İPF – B01

TƏDRİS İLİ: 2025-2026

TƏDRİS FORMASI: əyani

SEMESTR: I

TƏDRİS YÜKÜ: CƏMI: 90s. A/K-60s, AUDİTORİYA SAATI-30s. (MÜHAZİRƏ-15s. LAB.-15s.)

AKTS ÜZRƏ KREDİT: 3

AUDİTORİYA №

SAAT:

II. MÜƏLLİM HAQQINDA MƏLUMAT:

ADI, SOYADI, ELMİDƏRƏCƏSİ VƏ VƏZİFƏSİ: k.ü.f.d., dos. İNARA BABAYEVA

E-MAIL ÜNVANI: babayeva.inara@lsu.edu.az

KAFEDRANIN ÜNVANI: H.Z.Tağıyev 108

MƏSLƏHƏT SAATI:

III. TÖVSIYYƏ OLUNAN DƏRSLİKLƏR VƏ DƏRS VƏSƏİTLƏRİ:

ƏSAS ƏDƏBİYYAT

1. O.İ.Nəsimov, T.İ.Sultanov. Qeyri-üzvi kimya. Bakı, 2002
2. A.Quliyev. Qeyri-üzvi kimyanın nəzəri əsasları. Bakı, 2003
3. C. Zülfüqarlı. Qeyri-üzvi kimyadan praktikum. Bakı, 1979
4. Ə.B.Əliyev, Y.H. Həsənov, S.Ə. Sadiqzadə. Ümumi və qeyri-üzvi kimya.
5. Ə.B. Əliyev. Üzvi və qeyri-üzvi kimya praktikum. Bakı, 1989
6. Ş.Ə.Musayev, S.Y. Sadiqzadə, S.Ə.Novruzov. Ümumi kimya I hissə.

ƏLAVƏ ƏDƏBİYYAT

1. T.M.İlyash, İ.M. Seyfullayeva. Qeyri-üzvi kimya- elementlər kimyası. I və II hissə. Bakı, 2009.

IV. PREREKVİZİTLƏR: Fənninin tədrisi üçün öncədən hər hansı bir fənnin tədrisi vacib deyil.

V. KOREKVİZİTLƏR: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. FƏNNİN TƏSVİRİ

Kimya elmi saf və qarışıq maddələrinkimyəvi quruluşu, kimyəvi tərkibi, fiziki və kimyəvi xassələri, həmçinin müxtəlif kimyəvi çevrilmələr və onların çevrilmə qanunauyğunluqlarından bəhs edən elmdir. Bu elm həm qeyri-üzvi əmi, həm də üzvi aləmi təşkil edən kimyəvi maddələr, qeyri-üzvi və üzvi maddələrin element tərkibi, həmçinin, kimyəvi elementlərin süni sürətdə alınan və təbiətdə rast olunan müxtəlif təbii birləşmələrininəmələgəlmə şəraiti, mövcudolma formaları və bir sıra digər kimyəvi proseslərini araşdırır.

Kimya kursu atomun quruluşu, qaz qanunları, məhlullar, dövri cədvəlin meydana gəlməsi, radioaktivlik, izomerlik, maddələrin optiki xassələri,ayrı-ayrı maddələrin təbiətdə yayılması,mineraların tərkibində hansı kimyəvi elementlərin olması,maddələrin fiziki-kimyəvi xassələri, tətbiq sahələri və orqanizmdə bioloji rolu kimi elmi hadisələrinkimyəvi olaraq dərk olunmasına imkan verir.

VII. FƏNNİN MƏQSƏDİ

Həyatımızın bütün sahələrini əhatə edən üzvi kimya kimi inkişaf etmiş bir elmin tədrisi, onun yeni nəslə mükəmməl bir şəkildə çatdırılması zamanın tələbi, diqtəsidir və bu fənn onunla məşğul olan, onu sevrək öyrənən insanların xidmətinə layiqli bir şəkildə tədris edilərək çatdırılmalıdır.

Bu fənnin geniş şəkildə tədris olunmasının əsas məqsədlərindən biri də kimyanın əsaslarını təşkil edən qeyri-üzvi və üzvi birləşmələrin və s. laboratoriya və sənaye üsulları ilə sintezi, elm və texnikada, məişətdə tətbiqi haqqında tələbələrə geniş və hərtərəfli elmi biliklər vermək, onların da öz növbəsində bu fənnin tədrisi prosesində əldə etdikləri dərin və hərtərəfli bilik və təcrübələrini, bacarıq və vərdişlərini özlərindən sonra gələn yeni şagird və tələbə nəslinə aşılamaqla, gələcəyin hərtərəfli püxtələşmiş kimya tədrisi müəllimlərinin və kimyaçı mühəndislərin formalaşdırılmasından ibarətdir.

VIII. DAVAMIYYƏTƏ VERİLƏN TƏLƏBLƏR:

Tələbə semestr ərzində fənn üzrə bütün dərslərdə iştirak etdiyi halda ona dərstdə davamiyyətə görə *bal verilmir*. Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı *Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına* uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır, haqqında müvafiq qərar qəbul edilir.

IX. QIYMƏTLƏNDİRMƏ:

Tələbələrin biliyi *100 balı* sistemlə qiymətləndirilir. Bundan *50 balı* tələbə semestr ərzində, *50 balı* isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan *50 bala* aşağıdakılar aiddir:

20 bal – laboratoriya dərslərindəfəaliyyətinə görə;

30 bal – kollokvium nəticələrinə görə.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir.

QIYMƏT MEYARLARI AŞAĞIDAKILARDIR:

Qiymətləndirmə zamanı *Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına* uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən **5 sual** daxil edilir. Hər sual **10 bala** qədər qiymətləndirilə bilər.

10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

9 bal- tələbə materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.

8 bal- tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

7 bal- tələbə materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir

6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

5 bal- tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir.

3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir.

1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı *17-dən az olmamalıdır*. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur.

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1	91-100	əla	A
2	81-90	çox yaxşı	B
3	71-80	yaxşı	C
4	61-70	kafi	D
5	51-60	qənaətbəxş	E
6	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

X. DAVRANIŞ QAYDALARININ POZULMASI:

Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

XI.TƏQVİM PLANI:MÜHAZİRƏ-15 saat

	MÜHAZİRƏ MÖVZULARININ MƏZMUNU	saat
1	Kimyanın əsas anlayışları. Kimyanın əsas qanunları Plan : 1. Materiya , maddə və sahəanlayışları. 2. Kimya fənninin aqrar və bəyartlıq elmləri ilə fənlərarası əlaqələri. 3. Kimya elmi və kimyanın əsas anlayışları. 4. Kimyanın əsas qanunları. Mənbə: əsas- [1-6]	2
2	Atom-molekul təlimi Plan: 1. Atom haqqında təsəvvürlər. Atom mürəkkəb bir sistem kimi. 2. Mövcud atom modelləri. Atomun planetar modeli. 3. Atomunun tərkibi barədə proton-neytron nəzəriyyəsi. Nils Bor nəzəriyyəsi 4. Pauli prinsipi və minimum enerji prinsip. Kvant ədədləri. Mənbə: əsas- [1-6]	2
3	Dövri qanun dövri sistem.Kimyəvi rabitə, növləri. Plan: 1. Dövri qanun, dövri sistem. Dövri sistemin quruluşu:dövrələr,qruplar və yarımqruplar. 2. Əsas və əlavə yarımqrup elementlərinin elektron quruluşu. 3. Kimyəvi rabitənin növləri. Mənbə: əsas- [1-6]	2
4	Kimyəvi kinetika. Plan: 1. Kimyəvi reaksiyanın sürətinə təsir edən amillər 2. Kimyəvi tarazlıq 3. Homogen və heterogen kataliz Mənbə: əsas- [1-6]	2
5	Məhlullar	2

	Plan: 1. Elektrolitik dissosiasiya. 2. Hibridləşmə dissosiasiya sabiti, dərəcəsi 3. Hidroliz Əsas mənbə: [1-6]	
6	Oksidləşmə - reduksiya reaksiyaları Plan: 1. Oksidləşmə - reduksiya reaksiyaların tərtibi . 2. Mühüm oksidləşdirici və reduksiyaedici 3. Oksidləşmə-reduksiya proseslərinin orqanizmdə rolu. Əsas mənbə [1-6]	2
7	Kompleks birləşmələr Plan: 1. Kompleks birləşmələrin nomenklaturası. 2. Kompleks birləşmələrdə izomerlik. Kompleks birləşmələrdə kimyəvi rəqəbləşmənin təbiəti. 3. Kompleks birləşmələrin əhəmiyyəti. 4. Xlorofilin hemoglobinin və müxtəlif fermentlərin kompleks birləşmələr kimi hüceyrə və orqanizmlərin həyatında rolu. Əsas mənbə: [1- 6]	2
8	Metallar Plan: 1. Metalların ümumi xassələri 2. Elektromənfilik sırası 3. Korroziya Əsas mənbə: [1-6]	1
	CƏMİ	15 saat

XII. FƏNN ÜZRƏ TƏLƏBLƏR, TAPŞIRIQLAR:

Tələbə fənnin tədrisində əsasən bu bənddə qeyd edilən əsas nüans və məqamları- fənnin predmetini, üsul və metodlarını, mövzunun mahiyyətini aydınlaşdırmağı, əsas anlayışlar, ifadə, tərif, formul və düsturların məna və əhəmiyyətini dərk etməyi, mövzudan irəli gələn problemin anlaşıq şəkildə izah etməyi bilməli və bacarmalıdır:

XIII. FƏNN ÜZRƏ TƏLİMİN NƏTİCƏLƏRİ:

- "KİMYA" fənni kimyanın fundamental qanunlarının mahiyyətini öyrənir.
- "KİMYA" fənni kimyanın fundamental qanunlarının riyazi çıxarışlarını öyrənir.
- "KİMYAN" fənni kimyanın tədrisində təlim-tərbiyənin yollarını öyrənir.

XIV. İMTAHAN SUALLARI

1. Kimyanın inkişaf tarixi
2. Maddələr, təsnifatı.
3. Kimyəvi birləşmə ilə qarışıqların fərqi
4. Maddə kütləsinin saxlanması qanunu
5. Tərkibin sabitlik qanunu,
6. Həcmi nisbətlər, Avoqadro qanunu
7. Ekvivalentlər qanunu
8. Rezerfordun atomun quruluşu haqqında fikirləri.
9. Bor posulları, atom modelləri.
10. Atom- molekulların təliminin müdəcəlləri

11. Oksidlər, təsnifatı, alınması.
12. Oksidlərin fiziki- kimyəvi xassələri, adlandırılması
13. Əsasların təsnifatı, alınması
14. Qələvilərin alınması, bəsid və mürəkkəb maddələrə təsiri
15. Turşular, təsnifatı, alınması
16. Turşuların quruluş formulları, metallara təsiri
17. Duzların tərkibi, alınması
18. Duzların metallara, düzlarla və turşulara təsiri reaksiyaları.
19. Rabitə anlayışı və növləri.
20. Metal rabitəsi və ion rabitəsi
21. Hidrogen rabitəsi , molekullar arasındakı və molekulardaxili rabitə
22. Kovalent rabitənin əmələgəlmə mexanizmi
23. Donor akseptor rabitəsi
24. Oksidləşmə-reduksiya reaksiyalarının tipləri.
25. Oksidləşmə-reduksiya reaksiyalarının gedində mühitin rolu.

I KOLLOKVİUM SUALLARI

1. Kimyanın inkişaf tarixi
2. Maddələr, təsnifatı.
3. Kimyəvi birləşmə ilə qarışıqların fərqi
4. Maddə kütləsinin saxlanması qanunu
5. Tərkibin sabitlik qanunu,
6. Həcmi nisbətlər, Avogadro qanunu
7. Ekvivalentlər qanunu
8. Rezerfordun atomun quruluşu haqqında fikirləri.
9. Bor posulatlari, atom modelləri.
10. Atom- molekul təliminin müdəalları

II KOLLOKVİUM SUALLARI

1. Oksidlər, təsnifatı, alınması.
2. Oksidlərin fiziki- kimyəvi xassələri, adlandırılması
3. Əsasların təsnifatı, alınması
4. Qələvilərin alınması, bəsid və mürəkkəb maddələrə təsiri
5. Turşular, təsnifatı, alınması
6. Turşuların quruluş formulları, metallara təsiri
7. Duzların metallara, düzlarla və turşulara təsiri reaksiyaları.
8. Rabitə anlayışı və növləri.
9. Metal rabitəsi və ion rabitəsi
10. Hidrogen rabitəsi , molekullar arasındakı və molekulardaxili rabitə

Qeyd: "KİMYA" fənninin sillabusu 050704 – "BAYTARLIQ TƏBƏBƏTİ" ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında, "Fizika, kimya və biologiya " kafedrasında müzakirə edilərək ("10 sentyabr 2025-ci il 01 sayılı iclas protokol") təsdiq edilmişdir.

Fənn müəllimi:

k.ü.f.d. dos. İnar Babayeva

Kafedra müdiri v.i.e.

r.ü.f.d. dos. Nəhid Paşayev